

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวความคิด และประยุกต์ใช้ในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในขั้นตอนต่อไป ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ความสำคัญของการท่องเที่ยว
2. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
3. การวางแผนการท่องเที่ยวในเมือง
4. การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว
5. งานศึกษาต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

Vila (1970) กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศกำลังพัฒนาอย่างมาก เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่มักคำนึงถึงผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันได้แก่ เงินตราต่างประเทศ การจ้างงาน และความมีชีวิตชีวาของชุมชน แต่ก็มีบางส่วนที่มีมุมมองด้านค่าครองชีพที่สูง รวมทั้งการแข่งขันกันใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การเก็งกำไรที่ดิน และการมีงานทำเฉพาะช่วงฤดูการท่องเที่ยวซึ่งหากทำการวิเคราะห์ผลของการท่องเที่ยวแล้วจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การนำเข้าของทรัพยากร และการลงทุนจำนวนมากในการก่อสร้างระบบคมนาคม รวมทั้งระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการที่สูงขึ้นมากในช่วงระยะเวลาหนึ่งในแต่ละปี

วรรณา วงษ์วานิช (2535) กล่าวว่า เดิมการท่องเที่ยวไม่ได้เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจโดยตรง จุดประสงค์หลักคือการพักผ่อน แต่ในปัจจุบันการท่องเที่ยวกลายเป็นการประกอบการในรูปของธุรกิจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดที่นำรายได้มาสู่ประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ความสำคัญของการท่องเที่ยวสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) ความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้เงินตราต่างประเทศในลักษณะของการขายบริการและทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงาม หรือมีลักษณะพิเศษก็จะมีรายได้สูงสามารถดึงดูดความสนใจได้มาก ประเทศเหล่านั้นก็จะมีรายได้มากตามไปด้วยซึ่งมีส่วนสร้างเสถียรภาพให้กับดุลชำระเงินของประเทศนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี บางประเทศดุลการค้าเสียเปรียบประเทศอื่นแต่ได้เปรียบจากรายได้ทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้บทบาทของการท่องเที่ยวต่อการเจริญเติบโตและการขยายตัวของการลงทุนก่อให้เกิดธุรกิจการนำเที่ยว โรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้า การผลิตของที่ระลึก และธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องขยายตัวตามไปด้วย นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีผลต่อการจ้างงานและการกระจายรายได้ภายในประเทศอีกด้วย

การท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวย่อมก่อให้เกิดผลต่อเนื่องทั้งด้านกิจกรรมด้านการโรงแรม ภัตตาคาร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งจะมีผู้ลงทุนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย จึงนับเป็นการกระจายความเจริญไปสู่พื้นที่เหล่านั้นนั่นเอง อีกทั้งยังส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวมักเลือกเดินทางไปยังสถานที่ที่ตนคิดว่ามีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นพื้นที่ใดที่นักท่องเที่ยวเข้าไปได้จึงต้องมีความปลอดภัยเพียงพอ ตลอดจนเป็นการช่วยเสริมสร้างสัมพันธไมตรีอันดีต่อกันระหว่างคนในชาติและระหว่างชาติอีกด้วย

2) ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการเมืองของประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเข้าใจอันดีทางการเมือง เช่น หากสถานการณ์ภายในประเทศมีความสงบเรียบร้อยย่อมทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความเจริญก้าวหน้า การท่องเที่ยวมักจะแสดงถึงความร่วมมือและความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประชากรในภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นสื่อนำไปสู่สันติภาพ นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือในด้านการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณที่ห่างไกลจะทำให้บริเวณนั้นมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นด้วย

3) ความสำคัญของการท่องเที่ยวในด้านสังคม การท่องเที่ยวเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างคนในท้องถิ่นหนึ่งกับอีกท้องถิ่นหนึ่งได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความสามัคคีของคนในชาติได้ เป็นการยกระดับความเจริญของคนในท้องถิ่นให้สูงขึ้นทำให้เกิดความมั่นคงและปลอดภัยในสังคม ซึ่งจะเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งยังจะส่งผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย นอกจากนั้นยังถือได้ว่าเป็นการกระจายรายได้ให้แก่เจ้าของท้องถิ่นนั้นอย่างทั่วถึง การพัฒนาระบบสาธารณสุข และสาธารณูปโภคเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวย่อมอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วย

การท่องเที่ยวช่วยให้มีสุขภาพทางกายและทางจิตที่ดี เนื่องจากได้เดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ได้พบเห็นสิ่งแปลกๆใหม่ๆ ได้รับความรู้ความเพลิดเพลิน เป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม และช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมต่อกัน ช่วยกันอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมอันดีงามของท้องถิ่น และช่วยกระตุ้นให้นำประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นออกมาเผยแพร่ เพื่อดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นในท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ยังสร้างความรู้สึภาคภูมิใจ และหวงแหนในมรดกและศิลปวัฒนธรรมของตน ตลอดจนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในส่วนของ การปรับปรุงภูมิประเทศและสภาพแวดล้อมของตัวเมืองให้ดีและสวยงาม

2.2 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

Vila (1970) กล่าวถึง โครงสร้างพื้นฐานต่างๆรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งได้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ประกอบด้วย ถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ และสนามบิน ซึ่งให้บริการทั้งประชาชนทั่วไปรวมทั้งนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังรวมถึงระบบการสื่อสาร เช่น ระบบโทรศัพท์ โทรเลข และไปรษณีย์อีกด้วย

2) สาธารณูปโภคการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ระบบสาธารณูปโภคทั้งหมด และองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ห้องน้ำสาธารณะ และการดูแลรักษาด้านความปลอดภัย รวมทั้งการปฐมพยาบาลสำหรับแหล่งท่องเที่ยวบางประเภท ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะต้องมีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆของนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย

Gunn (1975) กล่าวถึง การวางแผนการท่องเที่ยวว่า หมายถึง ระบบขององค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้จะมีความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบจากที่เคยมีความพยายามแก้ปัญหาแบบแยกส่วน เช่น การพิจารณาเฉพาะปัญหาด้านการโรงแรม ปัญหาด้านการบิน และปัญหาด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดความสับสนและไม่สามารถเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงได้เลย ทั้งนี้ Gunn ได้จำแนกองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1) สถานที่ท่องเที่ยว (Attractions) หมายถึง องค์ประกอบทางกายภาพที่ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการวางแผนและการจัดการที่ดี

2) การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก (services – facilities) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการต่างๆที่มีบทบาทในการเป็นสิ่งที่นำเข้า (input) ทางเศรษฐกิจ ซึ่งนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการใช้จ่ายเพื่อสิ่งเหล่านี้ในการเดินทางท่องเที่ยว

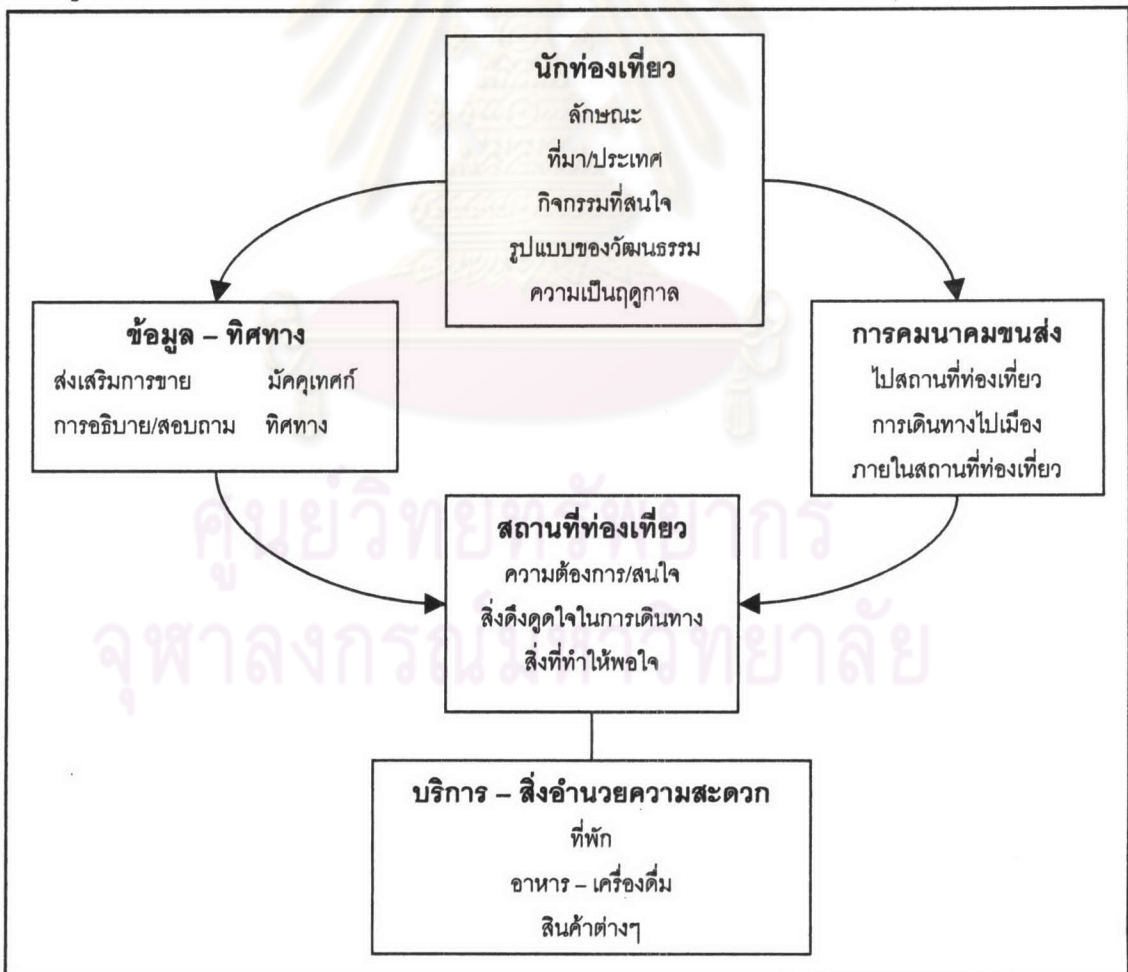
3) การคมนาคมขนส่ง (transportation) หมายถึง ความเชื่อมโยงระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบ

4) ข้อมูลและทิศทาง (information – Directions) นักท่องเที่ยวมักศึกษา ข้อมูลและประเมินค่าก่อนตัดสินใจเดินทาง ซึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีแล้วจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

5) นักท่องเที่ยว (tourists) คือ องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการวางแผนโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวในทุกๆด้าน

แนวความคิดองค์ประกอบทั้ง 5 ของระบบการท่องเที่ยวนี้แสดงให้เห็นถึงขอบเขตของการวางแผนการท่องเที่ยวว่ามีความจำเป็นอย่างไรที่จะต้องให้ความสนใจกับตำแหน่งที่ตั้ง และพัฒนาการของโรงแรมและภัตตาคาร พัฒนาการของสิ่งนำเข้า (input) ของพื้นที่และภูมิภาค ระบบการคมนาคมขนส่ง ความต้องการและความสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการวางแผนการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องประกอบด้วยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญต่างๆที่หลากหลายด้วย

แผนภูมิที่ 2.1 ระบบของบทบาทหน้าที่ของการท่องเที่ยว

ศิริ สามสุโพธิ์ (2543) กล่าวถึง ประเภทของนักท่องเที่ยวว่าจำแนกออกได้เป็น นักท่องเที่ยวที่เน้นตัวเองเป็นศูนย์กลาง นักท่องเที่ยวที่เน้นตัวเองปานกลาง นักท่องเที่ยวที่เดินสายกลาง นักท่องเที่ยวที่ชอบความหลากหลายพอสมควร และนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจหลากหลาย ซึ่งการเข้าใจถึงธรรมชาติและความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะช่วยให้มีการวางแผนการบริการและการใช้ทรัพยากรต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้จำแนกไว้เป็น การชมเมืองโบราณโดยการเดิน หรือยานพาหนะประเภทต่างๆ การเข้าชมอาคารและสถานที่ที่น่าสนใจ ซึ่งมักต้องมีการจัดเส้นทางเดินที่เหมาะสม การขึ้นที่สูงเพื่อชมเมือง เช่น อาจเป็นหอคอยหรือเจดีย์สูง การชมการละเล่นพื้นเมือง หรือชบวนในงานเทศกาล ซึ่งจะต้องมีการจัดสถานที่ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบ และขนาดของการละเล่นนั้นๆ การจับจ่ายซื้อสินค้า การนمایشการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การแข่งขันกีฬาและการดูกีฬา การพนัน รวมทั้งการผจญภัยประเภทต่างๆ ซึ่งควรจะต้องมีการจัดเตรียมสถานที่และกิจกรรมต่างๆไว้ให้พร้อมและเพียงพอสำหรับความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเวลาอย่างครบถ้วน

ทั้งนี้ในส่วนของการบริหารจำเป็นจะต้องมีการปรับบทบาทขององค์กรการบริหารภาครัฐให้มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันอย่างเร่งด่วน กิจกรรมการบริหารจะต้องมีความสอดคล้องต่อกันในทุกระดับ เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น โดยจัดให้มีการประสานแผนต่างๆเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน

2.3 การวางแผนการท่องเที่ยวในเมือง

Inskeep (1991) ได้กล่าวถึงการวางแผนการท่องเที่ยวในเมืองว่า การท่องเที่ยวอาจมีความสำคัญมากสำหรับเมืองต่างๆในรูปของการเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักและการเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆที่น่าสนใจ ซึ่งอาจเป็นได้มากกว่าสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นการให้บริการในรูปแบบของประตูทางเข้า (gateway) และ พื้นที่พักรอ (waiting area) ของภูมิภาค หรือประเทศอีกด้วย เมืองต่างๆ เช่น ลอนดอน ปารีส นิวยอร์ก ซานฟรานซิสโก โตเกียว กรุงเทพฯ นิวเดลี และไนโรบี สามารถให้บริการที่น่าสนใจได้ในตัวเอง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ โรงละคร สถานที่ทางประวัติศาสตร์ อาคารสมัยใหม่ที่สำคัญ การจับจ่าย การรับประทานอาหาร สถานบันเทิง รวมทั้งทัศนียภาพโดยรวมของเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือลักษณะอื่นๆที่สำคัญแล้วก็อาจเป็นที่น่าสนใจมากขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เช่น โทเลโด เซโกเวีย ต่างก็มีความสำคัญยิ่งสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวภาคกลางของประเทศสเปน

การวางแผนเพื่อการท่องเที่ยวในเมืองมักก็มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และได้มีการศึกษาที่น้อยกว่าการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวประเภทสถานตากอากาศ แต่ก็ได้เริ่มมีการศึกษามาบ้างแล้ว เช่น การศึกษาของ Jansen และ Verbelee เมื่อปี 1988 ซึ่งนับเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อความเข้าใจที่เป็นพื้นฐานของการวางแผนการท่องเที่ยวในพื้นที่เมือง

โดยทั่วไปแล้วการวางแผนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองมักแสดงถึงปัญหาพิเศษ เช่น การแข่งขันกันของความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับเป็นโรงแรม สำนักงาน ร้านค้าปลีก หรือที่อยู่อาศัย ปัญหาการจราจรในเมืองจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจถูกละเลย รวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่เกินความสามารถของสถานที่นั้นๆจะรองรับได้ ตัวอย่างเช่น การที่นักท่องเที่ยวชาวอังกฤษแสดงความไม่พอใจในความแออัดของโบสถ์เวสต์มินสเตอร์ และ หอคอยแห่งลอนดอนระหว่างฤดูกาลท่องเที่ยว เนื่องจากสถานที่สำคัญต่างๆเหล่านั้นต่างก็ตั้งอยู่ในพื้นที่ใจกลางเมืองทั้งสิ้น การวางแผนจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งซึ่งมีตำแหน่งที่ตั้งที่แน่นอน สถานการณ์นี้มีความยุ่งยากมากขึ้นเนื่องจากความจริงที่ว่าสถานที่ที่น่าสนใจส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความแออัดมาก และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการพักอยู่ในที่ซึ่งสามารถมองเห็นสิ่งเหล่านั้นได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในเวลาสั้นๆ

การท่องเที่ยวในเมืองนอกจากจะมีผลดีต่อเศรษฐกิจพื้นฐานของเมือง ได้แก่ การสร้างรายได้และการจ้างงานแล้วยังสามารถหมายถึง เทคนิคที่สำคัญต่อการช่วยสนับสนุนกิจการบริการต่างๆของเมือง เช่น โรงละครและพิพิธภัณฑ์อีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการอนุรักษ์สถานที่ประวัติศาสตร์ ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค และในบางกรณีก็เป็นการช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น การพัฒนาท่าเรือเซนต์แคทเธอรีน ริมน้ำแม่น้ำเทมส์ในลอนดอน รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ริมน้ำและตลาดในเมืองต่างๆของสหรัฐอเมริกา ก็ล้วนแต่ได้รับการสนับสนุนจากภาคการท่องเที่ยวทั้งสิ้น นอกจากนั้นแล้วการท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจของเมืองเก่าจำนวนมากที่กำลังมีการปรับเปลี่ยนจากภาคการผลิตเป็นภาคบริการ ซึ่งทั้งยุโรปและอเมริกาต่างก็มีประสบการณ์ด้านนี้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ สำหรับการพัฒนาเมืองขนาดเล็กอาจกระทำได้โดยการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวโดยตรง

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวไม่ควรถูกมองว่าจะสามารถแก้ปัญหาการพัฒนาพื้นที่เมืองขึ้นในได้ทั้งหมด เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวไม่ได้มีอยู่ในทุกพื้นที่ รวมทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวอาจไม่มากพอต่อสถานที่ที่น่าสนใจที่มีอยู่ซึ่งอาจเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่าได้ หากพยายามแข่งขันมากเกินไป นอกจากนี้การใช้ประโยชน์โดยผู้อยู่อาศัยในเมืองก็มีความสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ ซึ่งในแต่ละสถานการณ์จะต้องมีการประเมินที่ชัดเจน รวมทั้งการที่จะต้องมีการพิจารณาร่วมกับแผนพัฒนาระดับประเทศและระดับภาคด้วย การพัฒนาเมือง

ควรตั้งอยู่ในพื้นฐานของเศรษฐกิจที่หลากหลาย เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ทั้งหมดและไม่สร้างความเชื่อมั่นจากการท่องเที่ยวจนมากเกินไป

2.3.1 กระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวในเมือง

แผนการท่องเที่ยวในเมืองควรเป็นส่วนหนึ่งของผังเมืองรวม หรือแผนพื้นที่พื้นที่ใจกลางเมืองเพื่อให้มีความสอดคล้องต่อกันอย่างมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่หากต้องมีการจัดทำแยกออกจากกันควรต้องให้ความสำคัญกับภาพรวมของเนื้อเมือง และระบบการคมนาคมขนส่งในระดับสูง กระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวในเมืองเริ่มด้วยการสำรวจ จัดทำแผนที่การใช้ที่ดิน และจัดลำดับความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ วิเคราะห์ตลาดและจัดทำเป้าหมายตลาดที่สัมพันธ์กับสถานที่ต่างๆเหล่านั้น รวมทั้งความสัมพันธ์ระดับภูมิภาค (จัดทำวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเมืองโดยรวม) และข้อสังเกตของการพัฒนาว่าจะต้องมีการปรับปรุงหรือจัดทำสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ๆหรือไม่ เช่น ศูนย์การประชุม พิพิธภัณฑ์ หรือการขยายพื้นที่จำหน่ายสินค้า ร้านอาหาร และสถานบันเทิงต่างๆเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นที่น่าสนใจของตลาดรวมทั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญก็คือการพิจารณาถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้อยู่อาศัยในเมือง และต้องไม่ได้รับผลกระทบเชิงลบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว

องค์ประกอบที่สำคัญของการวิเคราะห์ตลาดจำนวนมาก คือตลาดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและการจัดการประชุม ซึ่งอาจเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากของตลาดนักท่องเที่ยว โดยรวมแล้วผู้เดินทางเพื่อติดต่อธุรกิจจะใช้สิ่งอำนวยความสะดวกจำนวนมากเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวทั่วไปในพื้นที่เมือง และยังมีความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ร้านอาหาร ตลอดจนสถานบันเทิงต่างๆอีกด้วย นอกจากนี้นักเดินทางธุรกิจยังมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกพิเศษอื่น เช่น ศูนย์การประชุมในโรงแรม และการบริการโทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ความต้องการใช้ของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการจะต้องไม่ลืมการพิจารณาถึงความต้องการใช้ของประชากรท้องถิ่นด้วยความสัมพันธ์ระดับภูมิภาคว่าเมืองเป็นประตูเข้าออก หรือพื้นที่พักของของประเทศหรือภูมิภาค รวมทั้งความเป็นไปได้ในการจัด day tour ไปนอกเมืองจะต้องพิจารณาในการวิเคราะห์ตลาดด้วย

สถานที่พักผ่อนที่มีอยู่รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการอื่นๆสำหรับนักท่องเที่ยวจะต้องมีการสำรวจและประเมินโดยความต้องการที่จะต้องจัดให้เพิ่มขึ้นบนฐานการวิเคราะห์ตลาดอาจต้องมีการปรับปรุงที่พักที่มีอยู่เดิม และสำหรับบางแห่งอาจเป็นโอกาสสำหรับการปรับให้เป็นโรงแรมประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเอง จะต้องมีการสำรวจและวิเคราะห์ระบบสาธารณูปโภคเพื่อตรวจสอบความเพียงพอต่อความต้องการที่

เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินระบบการคมนาคมขนส่งรวมทั้งระบบการขนส่งสาธารณะโดยแยกประเภท ราคา ความสะดวก ความปลอดภัย รวมทั้งโครงข่ายเพื่อการบริการระหว่างที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

2.3.2 การประเมินลักษณะและคุณภาพของสภาพแวดล้อมเมือง

การประเมินลักษณะและคุณภาพของสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย คุณภาพทางการมองเห็นของรูปแบบ และลักษณะทางสถาปัตยกรรม สวนสาธารณะ ที่โล่งว่าง และภูมิสถาปัตยกรรมทัศนียภาพและมุมมอง สภาพจราจรและทางเดินเท้า ความสะอาดของสภาพแวดล้อมและขยะปัญหาสำคัญอื่นๆ เช่น มลภาวะทางอากาศ น้ำ และเสียง ลักษณะภูมิอากาศที่เป็นปัญหา เช่น หนาวจัดหรือร้อนจัด รวมทั้งปัญหาอาชญากรรม และระดับของความปลอดภัย

ความเป็นไปได้ของการเดินเท้าของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ใจกลางเมืองและจากโรงแรมไปยังสถานที่ท่องเที่ยวควรมีการพิจารณาโดยละเอียด เนื่องจากนักท่องเที่ยวจำนวนมากมักชอบการเดินเพื่อประสบการณ์ตรงต่อบรรยากาศของเมือง

จากการสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบก็จะสามารถระบุชี้โอกาสและข้อจำกัดหลักที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ โอกาสในที่นี้หมายถึงโอกาสในการอนุรักษ์อาคารเฉพาะหลังหรือทั้งบริเวณ เพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสำหรับการปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวและเมืองที่ตั้งสำหรับโรงแรมใหม่ การปรับปรุงโรงแรมที่มีอยู่เดิม ที่ตั้งสำหรับศูนย์ประชุม การฟื้นฟูหรือเปิดพื้นที่ริมน้ำสำหรับการท่องเที่ยว การพัฒนาร้านกาแฟริมถนน การบำรุงรักษามุมมองที่สวยงาม การพัฒนาหรือปรับปรุงสวนสาธารณะ การบริการอาหารและสถานบันเทิง รวมทั้งการส่งเสริมย่านบันเทิง การพัฒนาหรือฟื้นฟูศูนย์การค้าที่น่าสนใจ การปรับปรุงพิพิธภัณฑ์ การพัฒนาทางเดินเท้า/รถราง และการพัฒนาภูมิทัศน์ถนน

2.3.3 ข้อจำกัดที่ต้องมีการดำเนินการลดหรือมีการวางแผน

ข้อจำกัดที่ต้องดำเนินการลด หรือมีการวางแผน ประกอบด้วย การจราจรที่ติดขัดมาก การขนส่งสาธารณะที่จำกัด โรงแรมมีอยู่น้อย และพื้นที่เพื่อการพัฒนาที่มีจำกัด องค์ประกอบที่น่าสนใจมีจำกัดและต้องการการพัฒนา ข้อจำกัดทางภาษาของผู้อยู่อาศัย และตลาดการท่องเที่ยว อัตราอาชญากรรมสูง เงื่อนไขทางสภาพภูมิอากาศ หรือระดับมลภาวะสูง ลักษณะเมืองที่ไม่มีความน่าสนใจทางสถาปัตยกรรม มีสิ่งกีดขวางทัศนียภาพโดยการพัฒนาที่ไม่เหมาะสม และการขาดข้อมูลหรือการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ในกรณีที่เมืองมีความน่าสนใจอยู่แล้ว โอกาสหลักของการจัดให้มีหรือขยายการท่องเที่ยวอาจหมายถึง การทำให้เป็นที่รู้จัก การส่งเสริมและการจัดการอย่างระมัดระวัง รวมทั้งตลาดที่เกิด

ขึ้นโดยไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือการลงทุนที่สูงมากนัก แนวทางนี้ได้ถูกปรับใช้อย่างได้ผล ตัวอย่างเช่น ซูริคในสวิตเซอร์แลนด์ และ เอดินเบอร์กในสกอตแลนด์ ซึ่งเน้นความสมดุลระหว่างเมืองที่น่าอยู่กับรายได้ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว แต่ในบางกรณีการลงทุนอาจมีความจำเป็นและมักร่วมกับการพัฒนาทั่วไปเพื่อการปรับปรุงและฟื้นฟูศูนย์กลางเมือง พื้นที่ริมน้ำของเมือง หรือการพัฒนาศูนย์วัฒนธรรม/โรงละคร ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับผู้อยู่อาศัยรวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เป็นนักธุรกิจและนักท่องเที่ยวทั่วไปด้วย

2.3.4 หลักการวางแผนเพื่อเตรียมการด้านการท่องเที่ยวในเมือง

- 1) ตำแหน่งที่ตั้งของโรงแรมและที่พักอื่นๆ ต้องอยู่ในพื้นที่ที่เข้าถึงได้สะดวก น่าสนใจ สภาพแวดล้อมดี มีความปลอดภัย ตลอดจนใกล้สถานที่ท่องเที่ยว ร้านค้า ร้านอาหาร และสถานบันเทิงต่างๆ
- 2) จัดกลุ่มที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ภายในระยะเดินเท้า หรือเข้าถึงได้สะดวกด้วยระบบขนส่งสาธารณะ
- 3) การจัดให้มีที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ สำหรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งรูปแบบและราคาภายในกรอบของเป้าหมายทางการตลาด
- 4) การจัดให้มีระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะที่ดี เชื่อมต่อที่พักกับพื้นที่อำนวยความสะดวกและสถานที่ท่องเที่ยว หรือการมีบริการแท็กซี่ที่เชื่อถือได้
- 5) การจัดให้มีทางเท้าสำหรับพื้นที่การท่องเที่ยว เพื่อให้มีความสะดวกต่อการเดินในระบบทางเท้าที่ดี มีทางเดินผ่านสวนสาธารณะ มีการจัดระบบทางเดินในพื้นที่จับจ่ายสินค้าให้ปลอดภัยจากรถจักรยานยนต์ การปิดถนน รวมทั้งการจัดภูมิทัศน์และสวนประกอบถนนในพื้นที่เหล่านี้ พัฒนาระบบเส้นทาง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะสามารถผ่านสวนที่สนใจของเมือง และเชื่อมต่อสิ่งน่าสนใจเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตามการจัดทางเดินเท้าไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาใจกลางเมืองอัตโนมัติ ซึ่งจำเป็นต้องมีการตรวจสอบอย่างระมัดระวัง เพื่อจัดรูปแบบให้เหมาะสมที่สุดก่อนการดำเนินการ
- 6) การปรับปรุงรูปลักษณ์ของเมือง โดยการจัดภูมิทัศน์แบบสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ ระบบสวนสาธารณะ และการเปิดมุมมอง
- 7) การใช้ข้อได้เปรียบของพื้นที่ริมน้ำ โดยการกำหนดที่ตั้งของร้านค้า ลานโล่ง และทางเท้าที่มีรูปแบบที่น่าสนใจตามแนวริมน้ำ หรือพื้นที่อื่นๆที่คล้ายกัน
- 8) การส่งเสริมการออกแบบเมืองที่ดี โดยการจำกัดความสูงเพื่อกองไว้ ซึ่งทัศนียภาพของพื้นที่ และช่องทางเหล่านี้ควรจัดให้มีลานโล่ง พื้นที่นั่ง และอื่นๆ
- 9) การอนุรักษ์อาคารและย่านประวัติศาสตร์ โดยการบังคับใช้กฎหมายและการให้สิทธิประโยชน์ รวมทั้งการอนุรักษ์และพัฒนาอาคารที่มีความสำคัญมากให้เป็นพิพิธภัณฑ์

ขนาดเล็ก สำหรับอาคารอื่นๆอาจเป็นการอนุรักษ์ภายนอกและการปรับปรุงภายในโดยการปรับใช้ใหม่ ซึ่งอาจเป็นไปเพื่อการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ประวัติศาสตร์โดยรวมต้องมีการดำเนินการในแต่ละย่านของพื้นที่ที่ยังคงมีลักษณะทางประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามการพัฒนาอาคารใหม่อาจทำได้หากมีรูปแบบที่เหมาะสม

10) การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งมีความจำเป็นและเพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวเพื่อป้องกันความแออัด หรือลดระดับความน่าสนใจเนื่องจากสภาพแวดล้อม

11) การจัดให้มีระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ระบบน้ำเสีย และระบบกำจัดขยะที่ไม่เป็นปัญหาต่อสภาพแวดล้อมอีกด้วย

12) การจัดให้มีบริการข้อมูลข่าวสารที่ดี เกี่ยวกับสิ่งที่ควรดูควรกระทำ และการบริการที่มีให้สำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งบริการภาษานานาชาติในพื้นที่ที่จำเป็นการพัฒนาศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวในตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสม เช่น พื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวหนาแน่น ศูนย์บริการย่อยอาจอยู่บริเวณชุมชน รวมทั้งการมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นเทคนิคที่ดีได้ว่ามีประโยชน์มาก

13) สำหรับพื้นที่อาชญากรรมสูง ควรพยายามควบคุมการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่การท่องเที่ยว โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้เพียงพอรวมทั้งการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยงภัย

14) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นอกจากจะเป็นผลดีต่อการท่องเที่ยวโดยตรงแล้วยังสามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้อยู่อาศัยอีกด้วย

สิ่งสำคัญประการหนึ่งของการท่องเที่ยวในเมืองที่ประสบผลสำเร็จ คือ องค์การและการจัดการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับการเคลื่อนไหว รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆของนักท่องเที่ยวโดยการจัดการของภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการติดตามผลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2531) ได้จำแนกประเภทของเมืองในแง่การท่องเที่ยวไว้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ เมืองธรรมชาติ เมืองประวัติศาสตร์ และเมืองศิลปกรรม ซึ่งการพัฒนาเมืองแต่ละประเภทจะต้องมีแนวทางที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของเมืองนั้นๆ โดยได้จำแนกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆในเมืองออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ (1) โบราณสถาน (2) ศาสนสถาน (3) ธรรมชาติ (4) ศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา (5) สถานเริงรมย์ (6) อุตสาหกรรมและหัตถกรรม (7) แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งจำเป็นต้องมีการดำเนินการที่เหมาะสมและสอดคล้องกันเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวโดยรวม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมักมีความกระตือรือร้นสนใจในศิลป

วัฒนธรรม ความคาดหวังในเรื่องการกำหนดทิศทาง ความสะอาด ความสะดวกสบาย และเอกลักษณ์มากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มและมีผู้นำทางมักต้องการความสะดวกสบายมากกว่านักท่องเที่ยวที่มาคนเดียว และมักสร้างความ รบกวนนักท่องเที่ยวอื่นๆหากมีการจัดเตรียมสถานที่ไม่ดีพอ

ในส่วนของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในเมือง ได้จำแนกไว้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ (1) การชมเมืองโดยรวม (2) การเข้าชมสถานที่สำคัญและสถานที่น่าสนใจ (3) การขึ้นที่สูงเพื่อชมเมือง (4) การชมการละเล่นพื้นเมืองหรือขบวนในงานเทศกาล (5) การจับจ่ายซื้อของ และ (6) การนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย)

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวในเมือง ได้แก่ การขาดการบอกทิศทางที่ชัดเจน ความสะดวกสบายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การที่เอกลักษณ์ถูกทำลาย ความไม่สะดวกในการเข้าถึง ความแออัดหรือขาดการระบายอากาศที่ดี ขาดความต่อเนื่องของเส้นทาง สภาพอากาศที่ร้อนและมีฝุ่นมาก มลภาวะทางเสียงที่เกิดจากยานพาหนะต่างๆ รวมทั้งขาดกิจกรรมที่เหมาะสมในเวลาว่าง

สำหรับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิทัศน์เมือง ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยธรรมชาติ อาคารและสวนประกอบ ที่เว้นว่าง ถนน ทางเดินและระบบทางสัญจรต่างๆ มนุษย์และกิจกรรมต่างๆ และยังได้กล่าวถึงความสวยงามของเมืองจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเมืองมีความเป็นระเบียบ ความสบาย การมีจินตภาพ-เอกลักษณ์(image) ที่ชัดเจน รวมทั้งการมีลักษณะเชิงสุนทรียภาพที่ดี

2.3.5 นโยบายในการพัฒนาภูมิทัศน์เมือง

1) หลักการในการพัฒนา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 หลัก ได้แก่

1.1) สิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง ได้แก่ เอกลักษณ์ ภูมิทัศน์และบรรยากาศ วิธีการดำเนินชีวิต ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนการมีทางสัญจรทางเท้าที่เป็นระบบและระบบป้ายข้อมูล

1.2) สิ่งที่ประชากรในเมืองคาดหวัง ได้แก่ การมีที่พักผ่อนเพิ่มขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น มีความภาคภูมิใจในเมืองของตนเองมากขึ้น และได้รับประโยชน์อื่นๆร่วมกับนักท่องเที่ยว เช่น ความสะดวกในการเดินและระบบป้ายข้อมูลต่างๆ

1.3) สิ่งที่ผู้รับผิดชอบและดำเนินการพัฒนาคาดหวัง ได้แก่ การใช้งบประมาณน้อย เป็นโครงการที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของประเทศหรือท้องถิ่น และเป็นผลบวกด้านการประชาสัมพันธ์แก่ผู้เกี่ยวข้อง

2) แนวทางการพัฒนา ต้องมีความสอดคล้องกับความคาดหวังของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยมีความชัดเจนในการชี้ถึงปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา จัดลำดับของความสำคัญ และงบประมาณของแต่ละโครงการ

3) กระบวนการพัฒนา จำแนกออกเป็น

- 3.1) การรับรู้ปัญหา
- 3.2) การเรียนรู้หลักการและวิธีการในการพัฒนา
- 3.3) การสำรวจโดยละเอียด
- 3.4) บ่งชี้ปัญหา โดยการจำแนกกลุ่มของปัญหา
- 3.5) กำหนดวิธีการแก้ปัญหา
- 3.6) ประเมินและเลือกวิธีการแก้ปัญหา
- 3.7) ชี้แจงโครงการ งบประมาณ ดำเนินงาน/ระยะเวลาของโครงการ
- 3.8) การทำให้เป็นจริงโดยการออกแบบรายละเอียด จัดเตรียมแผนการประมูล การก่อสร้าง ตลอดจนการบำรุงรักษา

2.3.6 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบภูมิทัศน์เมือง

1) แนวทางการปรับปรุงย่านและที่รวมกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้แก่

- 1.1) การปรับปรุงจินตภาพ (image) ให้มีความชัดเจนโดยการใช้กฎหมายควบคุมการใช้ที่ดินและอาคาร รวมทั้งการจัดระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- 1.2) การแก้ปัญหาคความขัดแย้งของการจราจรโดยวิธีการต่างๆ เช่น กำหนดทิศทางการเดินทางโดยแบ่งเวลาใช้งาน และการยกเลิกการเดินทาง ปรับเปลี่ยนเป็นทางคนเดินในบางวัน
- 1.3) การคำนึงถึงเหตุฉุกเฉิน
- 1.4) ความร่วมมือของผู้อยู่อาศัย
- 1.5) การส่งเสริมในเรื่องของกิจกรรม
- 1.6) การปรับปรุงส่วนประกอบของภูมิทัศน์
- 1.7) การปรับปรุงขอบเขตให้มีความชัดเจน

2) แนวทางการปรับปรุงที่โล่งว่าง โดยการปรับปรุงสวนหย่อม ลาน และพื้นที่ที่เป็นน้ำ ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการและข้อควรคำนึงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของที่โล่งว่างแต่ละประเภทไว้ว่า ในการปรับปรุงสวนหย่อมจะต้องพิจารณาถึงความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและทางสัญจรโดยรวมของเมือง รวมทั้งข้อพิจารณาในการใช้งาน ความสะดวกในการบำรุงรักษา และประโยชน์อื่นๆ

ที่จะได้รับ ส่วนการปรับปรุงลาน (plaza) จะต้องพิจารณาถึงการแยกกิจกรรมและการสัญจรที่เหมาะสม การเลือกใช้วัสดุ การเข้าถึงของรถบริการ สภาพอากาศ และการระบายน้ำ ตลอดจนการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ที่นั่ง น้ำดื่ม บ่อน้ำ ไฟฟ้า แสงสว่าง และซุ้มจำหน่ายสินค้าต่างๆ เป็นต้น สำหรับพื้นที่ที่เป็นโครงการต้องพิจารณาการใช้ พื้นที่รับน้ำ การจัดการให้มีกิจกรรมทางน้ำ การเพิ่มความสวยงามให้แก่พื้นผิวน้ำ รวมทั้งการใช้พืชพันธุ์ไม้ที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

3) การปรับปรุงเส้นทางการสัญจร ได้แก่

3.1) การปรับปรุงการเข้าถึง โดยการควบคุมเส้นทางและรูปแบบการสัญจร การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอเหมาะ การจัดสื่อให้ข้อมูลข่าวสาร การใช้รูปแบบที่แสดงเอกลักษณ์ของเมือง และการบำรุงรักษาให้มีสภาพดีอยู่เสมอ

3.2) เส้นทางนักท่องเที่ยว โดยการกำหนดเส้นทางอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนการจัดเส้นทางในลักษณะวงบรรจบ การจัดเส้นทางให้มีความแตกต่างหลายเส้นทาง การให้ข้อมูลข่าวสารในเส้นทาง การจำแนกประเภทพาหนะตามสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ การปรับปรุงบริเวณจุดเริ่มต้น และความต่อเนื่องกับเส้นทางทัศนียภาพภายนอก

3.3) ถนน มีข้อพิจารณา คือ การเสริมทัศนียภาพการเข้าสู่เมือง การมีขนาดที่เหมาะสมกับปริมาณการจราจร การคำนึงถึงความสะดวกและปลอดภัย ความสวยงามในแนวถนนและภาพที่มองเห็นได้จากถนน

3.4) ทางเดินเท้า ควรต้องพิจารณาความต่อเนื่อง ความปลอดภัย ขนาดความกว้างที่เพียงพอ การเพิ่มทางเดินเท้าด้วยวิธีการต่างๆ วัสดุพื้นผิว การเข้าถึงได้โดยรถบริการบางประเภท ความสวยงาม และการใช้ทางเท้าเพื่อกิจกรรมอื่น

3.5) ทางจักรยานและที่จอดจักรยาน ได้แก่ การวางเส้นทางจักรยาน การมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ความกว้างที่เหมาะสม ระยะเวลาและระยะทาง ป้ายข้อมูล และป้ายสื่อสารการจราจร รวมทั้งการจัดที่จอดและบริเวณให้เข้าจักรยานที่เหมาะสม

3.6) ที่จอดรถ ได้แก่ ตำแหน่งที่ตั้ง การหาบริเวณที่จอดรถ นอกแนวถนน การคำนึงถึงมุมมองสำคัญ การเตรียมพื้นที่รองรับคนจากที่จอดรถสู่สถานที่สำคัญ ความปลอดภัยจากระยะเลี้ยวและการมองเห็น รวมทั้งความสวยงามทางภูมิทัศน์

3.7) ทางเรือ ได้แก่ พาหนะ ทัศนียภาพ การจัดระเบียบการสัญจร การทำเขื่อน ท่าเรือ และความต่อเนื่องกับการสัญจรทางเท้าและถนน

3.8) อื่นๆ เช่น สามล้อ รถราง กระเช้าลอยฟ้า ได้แก่ การกำหนดจุดจอด ช่องทางวิ่ง การพิจารณาใช้รถรางเป็นพาหนะในเมือง และการพิจารณาใช้กระเช้าลอยฟ้า เป็นต้น

4) การปรับปรุงภูมิทัศน์และที่หมายตา ประกอบด้วย การนำนักท่องเที่ยวไปยังจุดที่มีทิวทัศน์พิเศษโดยการพิจารณาแนวทางและวิธีการสัญจร และการเสริมทิวทัศน์ให้มีคุณค่ามากขึ้นโดยการป้องกันสิ่งปลูกสร้างที่จะมาปิดบัง มีการเสริมให้เด่นชัดขึ้นโดยการเพิ่มฉากหลังซึ่งเป็นการเน้นกรอบและการนำสายตา ตลอดจนการจัดจุดชมทิวทัศน์สำหรับพื้นที่ที่มีภูมิประเทศเอื้ออำนวย

5) การปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง ได้แก่

5.1) อาคารราชการ ต้องคำนึงถึงรูปแบบและตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสม โดยการพิจารณาจากประโยชน์ในการใช้สอยเป็นหลัก

5.2) สิ่งก่อสร้างและสิ่งประกอบบริเวณ ควรต้องพิจารณารูปแบบเดิมของท้องถิ่น ความกลมกลืนกับองค์ประกอบอื่นๆ มีความหมายต่อการใช้งานที่หลากหลายรูปแบบ มีตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมและมุมมองที่สวยงาม

5.3) ป้ายโฆษณา มักเป็นปัญหาต่อภูมิทัศน์เมือง ซึ่งควรมีการจัดระเบียบโดยการกำหนดตำแหน่งที่ตั้ง อัตราภาษี รูปแบบและลักษณะการติดตั้งที่เหมาะสม

5.4) สาธารณูปโภค ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และรถประจำทาง เป็นต้น ระบบไฟฟ้านับว่ามีผลกระทบสูงมากซึ่งอาจทำได้โดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบสายไฟฟ้า การจ่ายไฟ และหม้อแปลงให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพโดยรวมมากขึ้น

5.5) พืชพันธุ์ หมายถึง การเลือกใช้วัสดุพืชพันธุ์ให้เหมาะสมกับประเภทตำแหน่งที่ตั้ง และความสวยงาม ซึ่งต้องคำนึงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสมดุล ความเป็นจังหวะ สี สัน และผิวสัมผัส ตลอดจนความเรียบง่าย และง่ายต่อการ บำรุงรักษา

5.6) การดูแลรักษาภูมิทัศน์เมือง ได้แก่ (1) หลักการในการดูแลรักษา และการจัดการ ซึ่งจะต้องมีความชัดเจน ประหยัด มีการเตรียมการที่ดี ตารางเวลาที่ เหมาะสม การจัดรูปองค์กรที่ดี และการสนับสนุนที่เพียงพอ เป็นต้น (2) มีมาตรฐานในการดูแลรักษา ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสมกับภูมิทัศน์ของเมืองแต่ละประเภท (3) มีแผนการดูแลรักษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และกำหนดเวลาที่แน่นอนสำหรับองค์ประกอบของภูมิทัศน์เมืองแต่ละชนิด

6) การดำเนินโครงการ หลักการในการวางโครงการและการจัดงบประมาณ ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการในขั้นตอนต่างๆ ตัวอย่างการเขียนโครงการและการนำไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย

6.1) หลักการในการเขียนโครงการ จะต้องเป็นโครงการที่ดีมีเหตุผล โดยมีวัตถุประสงค์ ขอบเขต รายละเอียด งบประมาณ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับชัดเจน

6.2) การจัดงบประมาณโครงการ จำแนกเป็น ค่าจัดซื้อที่ดิน ค่าเวนคืน และค่าชดเชย ค่าสำรวจรังวัด ค่าออกแบบรายละเอียด ค่าก่อสร้าง ค่าควบคุมงาน ค่าอุปกรณ์ ค่าดูแลรักษา และค่าจ้างบุคลากร นอกจากนั้นต้องมีการพิจารณาอัตราเงินเฟ้อ หากเป็นโครงการระยะยาว

6.3) ผู้เกี่ยวข้องของโครงการในขั้นตอนต่างๆ ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง นักวิชาชีพการวางแผน ผู้รับเหมา รวมทั้งประชาชนและสื่อมวลชน เป็นต้น

2.3.7 รูปแบบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเมือง

รูปแบบของนักท่องเที่ยวในเมืองอาจจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมักมีความกระตือรือร้นและให้ความสนใจต่อศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งความมีกำลังการใช้จ่ายสูงค่อนข้างสูง มีความคาดหวังในการกำหนดทิศทาง (Orientation) ของตัวเอง ต้องการความสะดวกสบาย ความสะอาด และมีเอกลักษณ์มากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย

1) รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในเมือง แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

1.1) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวโดยลำพัง คือ นักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยว อาจได้รับคำแนะนำจากเอกสารการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวประเภทนี้ไม่คาดหวังในเรื่องความสะดวกสบายของการเดินทางมากนัก แต่คาดหวังในเรื่องที่พัก ทิศทาง และตำแหน่งของสถานที่ค่อนข้างสูง

1.2) นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวมีความต้องการความสะดวกสบายในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มนี้ อาจทำความรอบกวนแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น หากจัดเตรียมสถานที่และการจัดการไม่ดีพอ

2) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเมือง มีลักษณะ

2.1) การชมเมืองโดยรวม ได้แก่ การนั่งรถ เดินชมเมือง หรือใช้ยานพาหนะอื่นๆ เช่น รถม้า รถสามล้อ เป็นการสัญจรไปตามเส้นทางสายสำคัญผ่านบริเวณสำคัญของเมือง ระหว่างทางอาจมีการบรรยายถึงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การทำมาหากินของชาวเมือง และสถานที่สำคัญของเมือง

2.2) การเข้าชมสถานที่สำคัญ และสถานที่ที่น่าสนใจ มักเป็นสถาปัตยกรรมเชิงวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถาน โรงงานผลิตภัณฑืพื้นเมือง ซึ่งต้องมีการจัดเส้นทางเดินให้นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งเตรียมพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2.3) การขึ้นที่สูงเพื่อชมเมือง อาจเป็น หอคอย เจดีย์สูง ความสะดวกในการเข้าชมจะขึ้นอยู่กับการจัดสถานที่ หรือการจัดโปรแกรมในสถานที่นั้นๆ

2.4) การชมการละเล่นพื้นเมืองหรืองานเทศกาล การจัดสถานที่ขึ้นอยู่กักรูปแบบและขนาดของการละเล่น อาจเป็นการจัดถาวรหรือจัดเป็นครั้งคราว เช่น ในเทศกาลต่างๆที่จัดขึ้นตามเมืองต่างๆ

2.5) การจับจ่ายซื้อสินค้า ส่วนใหญ่จะซื้อของที่ระลึก/ผลิตภัณฑ์พื้นเมือง

2.6) การนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้มักเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย กิจกรรมที่ทำได้แก่ การซื้อรูปเทียนบูชา การไหว้พระปิดทอง การเสี่ยงเซียมซี การบริจาคเงิน การรตน้ำมนต์ การแก้บน และจบลงด้วยการจับจ่ายซื้อของที่นำมาขายในบริเวณ

2.3.8 ข้อพิจารณาในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเมือง

- ที่พักนักท่องเที่ยวแบบต่างๆ ควรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เข้าถึงได้ง่าย น่าสนใจ มีสภาพแวดล้อมที่ดีปลอดภัย และใกล้สถานที่ที่น่าสนใจบางประการ เช่น ศูนย์การค้า ภัตตาคาร และแหล่งบันเทิง เป็นต้น

- การจัดกลุ่มที่พัก สถานที่ที่น่าสนใจ และบริการการท่องเที่ยวควรอยู่ในระยะเดินเท้า หรือเข้าถึงโดยบริการคมนาคมขนส่งสาธารณะ

- การจัดให้มีรูปแบบที่หลากหลายของที่พักและบริการสำหรับนักท่องเที่ยวประเภทต่างๆ

- การจัดให้มีบริการคมนาคมขนส่งสาธารณะที่ดีเชื่อมโยงระหว่างที่พักกับพื้นที่อื่นๆหรือการมีบริการรถแท็กซี่ที่เชื่อถือได้

- การจัดทางเดินเท้าที่ความน่าเดินในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยการจัดให้มีระบบทางเดินเท้าที่ดี ทางเดินผ่านสวนสาธารณะและระบบทางเดินเท้าในพื้นที่การจับจ่ายสินค้า โดยการปิดถนนและการจัดให้มีสภาพภูมิทัศน์และองค์ประกอบถนนที่ดี การพัฒนาระบบทางเดินในเมืองซึ่งนักท่องเที่ยวจะสามารถใช้เป็นเส้นทางเดินผ่านสวนที่น่าสนใจของเมืองและเชื่อมโยงพื้นที่ที่น่าสนใจเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตามการ จัดทางเดินเท้าไม่ใช่ทางแก้ปัญหาศูนย์กลางเมืองโดยอัตโนมัติ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบอย่างระมัดระวังเพื่อให้เป็นรูปแบบที่ได้ประโยชน์สูงสุด

- สำหรับพื้นที่ที่มีความจำเป็นในการปรับปรุงทัศนียภาพของเมืองอาจทำได้โดยการจัดภูมิทัศน์ การจัดให้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ ระบบสวนสาธารณะ และการเปิดมุมมอง เป็นต้น

- การใช้ประโยชน์พื้นที่ริมน้ำโดยการจัดให้มีรูปแบบที่น่าสนใจของพื้นที่จับจ่ายสินค้า และทางเดินริมน้ำหรือการใช้ประโยชน์อย่างอื่นจากสภาพแวดล้อมที่น่าสนใจ

- การจัดให้มีการออกแบบเมืองที่ดีโดยการควบคุมความสูงของสิ่งปลูกสร้างต่างๆ เพื่อคงไว้ซึ่งมุมมองของระนาบช่องทาง รวมทั้งการจัดให้มีพลาซ่าและพื้นที่นั่งพักผ่อน เป็นต้น

- การอนุรักษ์อาคารและย่านประวัติศาสตร์โดยการออกกฎข้อบังคับและการให้สิทธิประโยชน์ด้านการอนุรักษ์อย่างเต็มรูปแบบสำหรับอาคารที่มีความสำคัญสูง และการอนุรักษ์บางส่วนสำหรับอาคารบางประเภทโดยยอมให้มีการปรับปรุงพื้นที่ภายในเพื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ การอนุรักษ์พื้นที่ประวัติศาสตร์ทั้งหมดมักเป็นการอนุรักษ์เฉพาะอาคารเพื่อคงเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของเมือง อย่างไรก็ตามการสร้างอาคารใหม่ก็อาจกระทำได้หากมีรูปแบบสอดคล้องกัน

- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามความเหมาะสม และการควบคุมการเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวเพื่อป้องกันปัญหาความหนาแน่นและการทำลายสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น

- หากพื้นที่ศูนย์กลางเมืองมีความหนาแน่นมาก (เกินกว่าความสามารถในการรองรับ) จนเป็นปัญหา การดำเนินการให้มีการพัฒนาที่พักของนักท่องเที่ยวในบริเวณรอบนอกและสนามบิน (เพื่อสนองตอบตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะด้าน) เพื่อแก้ปัญหาความกดดันในศูนย์กลางเมือง และการกระจายการท่องเที่ยวออกไปยังส่วนอื่นๆของภูมิภาค (ซึ่งมักไม่ง่ายหากความน่าสนใจหลักอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมือง) การพัฒนาพื้นที่พักอาศัยและบริการเพื่อการท่องเที่ยวหลายแห่งในเมืองจะช่วยกระจายการพัฒนาการท่องเที่ยวในวงกว้างได้

- นอกจากบริการการคมนาคมขนส่งที่ดีแล้วจะต้องจัดให้มีระบบไฟฟ้า ประปา การบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะที่เหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหาสภาพแวดล้อม

- การจัดให้มีการบริการด้านข้อมูลข่าวสารที่ดีแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ สิ่งที่ต้องปฏิบัติ การบริการการท่องเที่ยวที่มีอยู่ รวมทั้งการจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่เหมาะสมมักมีความสำคัญมากในพื้นที่และถนนที่มีการท่องเที่ยวหนาแน่น หน่วยบริการนักท่องเที่ยวบริเวณมุดถนน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบที่คอยเตือนให้บริการไปตามถนนมักเป็นเทคนิคที่ดีในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

- ในพื้นที่ที่มีสถิติอาชญากรรมสูง ความพยายามในการควบคุมอาชญากรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่เพียงพอ รวมทั้งการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการป้องกันตนเอง โดยมาตรการต่างๆในการแนะนำให้หลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยงนั้นๆ การจัดให้มีการบริการด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมแก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลในที่พักของนักท่องเที่ยว

- ต้องมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ผลดีโดยตรงต่อประชากรเมือง โดยการทำให้ประชากรของเมืองนั้นๆมีความรู้สึกว่าคุณภาพของเมืองมีความน่าอยู่

ส่วนสำคัญของการท่องเที่ยวในเมืองที่ประสบผลสำเร็จ คือ องค์กรและการจัดการที่มีผลต่อการจัดให้มีบริการต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งมีการประเมินผลกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆอย่างต่อเนื่อง

2.4 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

โดยที่การพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรต่างๆที่หลากหลายจำนวนมาก ได้แก่ กำลังแรงงาน การเงิน และเวลา เป็นต้น ทำให้เป็นไปได้ที่จะมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นความจำเป็นเพื่อการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมสูงสุดในการพัฒนาและรองลงมาตามลำดับ ซึ่งจะทำให้มีการใช้ทรัพยากรแต่ละประเภทอย่างมีประสิทธิภาพได้ในที่สุด

สันติ (2525) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบในการวัดความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ คุณค่าในตัวเองของแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และยังได้จำแนกตัวแปรที่ใช้วัดความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวไว้ว่า ประกอบด้วย 1) สภาพการเข้าถึง 2) สิ่งอำนวยความสะดวก 3) สภาพแวดล้อม 4) ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว และ 5) ชื่อเสียงในปัจจุบัน

จุฑามาศย์ (2531) ได้จำแนกตัวแปรด้านคุณค่าในตัวเองของแหล่งท่องเที่ยวว่าประกอบด้วย 1) ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 2) ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 3) การจัดการ 4) ทศนคติของชนในถิ่น และ 5) กิจกรรมเสริม และยังได้จำแนกตัวแปรย่อยของความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวไว้ว่า ประกอบด้วย 1) ความสะดวกในการเข้าถึง 2) สิ่งอำนวยความสะดวก 3) สภาพภูมิทัศน์ 4) การบริการ และ 5) การรักษาความสะอาด

Gearing, Swart and Var (1976) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่า จำแนกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ A) องค์ประกอบทางธรรมชาติ B) องค์ประกอบทางสังคม C) องค์ประกอบทางประวัติศาสตร์ D) องค์ประกอบด้านสันตนาการและการจับจ่ายสินค้า และ E) สาธารณูปโภค สาธารณูปการ อาหาร และที่พัก ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรย่อย คือ

ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบและตัวแปรย่อยในการลำดับความสำคัญแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบ	ตัวแปรย่อย
A. ธรรมชาติ	<ul style="list-style-type: none"> * ความงามตามธรรมชาติ * สภาพภูมิอากาศ
B. สังคม	<ul style="list-style-type: none"> * ศิลปะและสถาปัตยกรรม * งานเทศกาล * ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น * การจัดงานและการแสดงต่างๆ *ทัศนคติต่อนักท่องเที่ยว
C. ประวัติศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> * สภาพโบราณสถาน * ความสำคัญทางศาสนา * ความสำคัญทางประวัติศาสตร์
D) สันทนาการและการจับจ่ายสินค้า	<ul style="list-style-type: none"> * การกีฬา * การศึกษา * สุขภาพ การพักผ่อน และความเียบสงบ * กิจกรรมยามค่ำคืน * องค์ประกอบารจับจ่ายสินค้า
E) สาธารณูปโภค สาธารณูปการ อาหาร และ ที่พัก	<ul style="list-style-type: none"> * สาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆที่มีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานด้านการท่องเที่ยวขั้นต่ำ * อาหารและที่พักที่มีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานด้านการท่องเที่ยวขั้นต่ำ

ที่มา : Gearing, Swart and Var ,1976 ,P.93

นอกจากนั้นยังได้ทำการศึกษาถึงค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ของตัวแปรต่างๆข้างต้น ซึ่งได้ผลดังนี้ ตารางที่ 2.2 ตัวแปรและค่าน้ำหนักสัมพัทธ์ในการลำดับความสำคัญแหล่งท่องเที่ยว

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักสัมพัทธ์
1. ความงามตามธรรมชาติ	0.132
2. สาธารณูปโภค สาธารณูปการที่มีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานด้านการท่องเที่ยวขั้นต่ำ	0.131
3. อาหาร และที่พักที่มีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานด้านการท่องเที่ยวขั้นต่ำ	0.125
4. สภาพภูมิอากาศ	0.099
5. ความสำคัญทางประวัติศาสตร์	0.065
6. สภาพโบราณสถาน	0.057
7. ทัศนคติต่อนักท่องเที่ยว	0.054
8. ความสำคัญทางศาสนา	0.053
9. ศิลปะและสถาปัตยกรรม	0.051
10. องค์ประกอบการกีฬา	0.046
11. แหล่งพักผ่อนยามค่ำคืน	0.045
12. องค์ประกอบการจัดจ่ายสินค้า	0.036
13. สุขภาพ การพักผ่อน และความเจียบสงบ	0.032
14. งานเทศกาล	0.029
15. เอกลักษณ์ท้องถิ่น	0.026
16. การศึกษา	0.015
17. การจัดงานและการแสดงต่างๆ	0.011

ที่มา : Gearing, Swart and Var ,1976 ,P.98

2.5 งานศึกษาต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 รายงานการศึกษาเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง โดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เป็นรายงานการวิจัยที่จัดทำขึ้นเพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง ทั้งในด้านกายภาพ วัฒนธรรมท้องถิ่น ลักษณะเฉพาะทางธรรมชาติและเรื่องราวเกี่ยวเนื่องตามกระบวนการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงรายละเอียดในกรณีศึกษาเฉพาะแหล่ง พบว่าเมืองแม่ฮ่องสอนมีลักษณะเด่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์อยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) ลักษณะตัวชุมชนเมือง ยังคงลักษณะท้องถิ่นอย่างเห็นได้ชัด โดยที่ชุมชนเมืองแต่ละแห่งสามารถสะท้อนภาพของลักษณะพื้นบ้านซึ่งเห็นได้จากสภาพแวดล้อมของกายภาพของการตั้งถิ่นฐาน การกระจุกตัวของชุมชน ความกว้างของถนนที่สัมพันธ์กับขนาด และกลุ่มของ

สถาปัตยกรรม ศาสนสถานที่มีสัมพันธ์กับชุมชน สัดส่วนของสถาปัตยกรรมในเมืองซึ่งยังคงบอกได้ถึงคุณลักษณะท้องถิ่นวัสดุและรูปลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมซึ่งทำให้บรรยากาศและจินตภาพของเมืองและชุมชนแตกต่างกันไปยังชุมชนเมืองอื่นๆ

2) ลักษณะโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีความสวยงามและยังคงมีความสำคัญของคุณค่าตามธรรมชาติในระดับสูง

3) ชุมชนชนบท ยังคงให้คุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นอย่างมากทั้งในแง่กายภาพ ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น

รายงานนี้ได้เสนอว่าการวางแผนพัฒนาควรต้องมีการดำเนินการให้สอดคล้องกับลักษณะเด่นต่างๆดังกล่าวอย่างเหมาะสม โดยในส่วนของชุมชนเมืองจำเป็นต้องมีการรักษาจินตภาพของเมืองทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมไว้อย่างครบถ้วน ดังนั้นในการพัฒนาทางกายภาพจำเป็นต้องมีข้อจำกัดต่างๆอันได้แก่

- การจำกัดความสูงของอาคารที่จะมีการสร้างขึ้นใหม่
- การจำกัดความกว้างของถนนให้เหมาะสมกับสัดส่วนของอาคาร
- การบังคับการใช้วัสดุก่อสร้างในรูปแบบของอาคาร
- การจำกัดขนาดของยานพาหนะที่จะเข้าในเมืองซึ่งได้เสนอว่าไม่ควร

อนุญาตให้รถโดยสารขนาดใหญ่เข้าสู่ชุมชนด้วยรถขนาดเล็ก

- การสร้างความเชื่อมโยงของจุดสำคัญในเมืองด้วยทางเท้าและการ

จัดภูมิสถาปัตยกรรมที่เข้ากับสภาพแวดล้อมเดิม

- การจัดให้มีมาตรการควบคุมความเข้มในการกำกับดูแลพื้นที่ในเมือง

ทั้งในแง่การใช้ที่ดิน การก่อสร้างอาคาร และการควบคุมสภาพแวดล้อม

- การสนับสนุนให้ใช้อาคารเดิมในเมืองเพื่อกิจกรรมทางธุรกิจท่องเที่ยว

และการแนะนำว่าวิธีการปรับปรุงอาคารที่ถูกตั้งโดยหน่วยงานของภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

- การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของ

วัฒนธรรมท้องถิ่นและคุณค่าของการรักษาจินตภาพของเมือง ในตอนท้ายของรายงานการวิจัยนี้สรุปว่า มาตรการการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารของจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์กรบริหารต่างๆในหลายระดับ รวมทั้งองค์กรภาคเอกชนต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และที่สำคัญ ที่สุดคือความร่วมมือจากประชาชนของเมืองแม่ฮ่องสอนเองที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมมืออย่างจริงจังจึงจะทำให้การดำเนินงานตามแผนประสบผลสำเร็จได้ในท้ายที่สุด

2.5.2 รายงานการศึกษาเพื่อการพัฒนาเมืองชั้นใน San Diego (Tourism Planning, 1991) โดยใช้แนวทางอเนกประสงค์ในรูปแบบของการอนุรักษ์ และฟื้นฟูพื้นที่เมืองชั้นใน ซึ่งมีเป้าหมายที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพื่อการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเมืองโดยรวมโดยพื้นที่ดังกล่าวมีความน่าสนใจในตัวเองอย่างมาก เนื่องจากการมีสภาพภูมิทัศน์ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติของพื้นที่ริมน้ำทำให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพื้นที่ประกอบด้วย

- 1) การจัดให้มีศูนย์ประชุมหลัก
- 2) การจัดให้มีศูนย์การค้านอกอาคารขนาดใหญ่ ชื่อ Horton Plaza
- 3) การจัดให้มีศูนย์การค้าและภัตตาคารริมน้ำที่มีลักษณะของสถาปัตยกรรมที่มีความน่าสนใจ

- 4) การสร้างโรงแรมขึ้นใหม่และปรับปรุงโรงแรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์
- 5) การปรับปรุงย่านประวัติศาสตร์ The Gas Lamp
- 6) ศูนย์นิทรรศการพื้นที่ขนาดใหญ่บริเวณพื้นที่ริมน้ำ
- 7) พิพิธภัณฑ์เรือประวัติศาสตร์ ซึ่งอนุญาตให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปเที่ยวชมได้
- 8) ย่านที่พักอาศัยและอาคารสำนักงานที่จัดสร้างขึ้นใหม่
- 9) ระบบขนส่งมวลชน
- 10) การเข้าถึงได้โดยระบบทางหลวงภูมิภาค และพื้นที่จอดรถที่สะดวก

2.4.2.11 องค์ประกอบอื่นๆ

โครงการปรับปรุงและพัฒนาเมืองเพื่อการท่องเที่ยว San Diego นี้ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนถึงศตวรรษ 1990 ซึ่งนอกจากจะมีการก่อสร้างอาคารใหม่แล้ว ยังมีการคาดการณ์ให้ดำเนินการในส่วนของปรับปรุงอาคารเดิมที่มีอยู่ให้กลับมาใช้ใหม่ในลักษณะของศูนย์การค้า และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวชั่วคราวด้วย นอกจากนี้บริเวณใจกลางเมืองยังมีการเข้าถึงที่สะดวกจากพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

2.6 กรอบแนวความคิด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรม และงานศึกษาที่เกี่ยวข้องต่างๆข้างต้น จึงได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวความคิดของการศึกษาในครั้งนี้ว่า หากจะทำการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและพื้นที่เกี่ยวเนื่องแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงข้อจำกัดศักยภาพ ตลอดจนปัญหาต่างๆที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว อันได้แก่ ข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยว และทรัพยากรและความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งในด้านของข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนและประเภทของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมรูปแบบการเดินทาง ในขณะที่ข้อมูลด้านทรัพยากร และความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยว

หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับ จำนวน ตำแหน่งที่ตั้ง การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการต่างๆที่มีไว้บริการ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงระบบ การคมนาคมขนส่ง เส้นทางสัญจรและองค์ประกอบต่างๆของเส้นทาง ประเพณี และเทศกาล รวมทั้งกิจกรรมการใช้ที่ดินประเภทต่างๆในพื้นที่ศึกษาด้วย ซึ่งจากการศึกษาใน รายละเอียดของ ศักยภาพและข้อจำกัดต่างๆดังกล่าวจะนำไปสู่การวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของนัก ท่องเที่ยว เพื่อนำไปวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ศึกษา อันได้แก่ การพัฒนาองค์ ประกอบในด้านต่างๆของแหล่งท่องเที่ยว การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก และบริการต่างๆ การปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่ง เส้นทางสัญจร และองค์ประกอบ ต่างๆ เทศกาลประเพณี การควบคุมการใช้ที่ดินและอาคาร รวมทั้งการบริหารการดำเนินงาน เพื่อให้ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่นำเสนอนี้สามารถเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติต่อไป

แผนภูมิที่ 2.2 กรอบแนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ตและ พื้นที่เกี่ยวเนื่อง

